

FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

Ekonomickej univerzity v Bratislave

Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava

OPONENTSKÝ POSUDEK DISERTAČNÍD PRÁCE

Název práce: Earnings Management and Firms' Behaviour During the Global Financial Crisis:
Comparative Analysis of Selected Common Law and Civil Law Countries

Školitel: doc. Ing. Marcela Žárová, CSc.

Doktorand: Ing. Jan Svitlík

Aktuálnost práce a její etická úroveň

Ke stěžejním problémům využití účetních informací při rozhodování různých skupin zainteresovaných stran patří otázka relevance těchto informací a také otázka důvěry k jejich správnosti. *Relevance* účetních informací je determinována kapacitou legislativního rámce účetnictví v příslušné zemi správně posoudit ekonomickou podstatu transakcí, událostí, okolností či jiných skutečností a také schopností účetní jednotky tyto požadavky přiměřeně aplikovat. *Důvěra* v účetní informace je podmiňována obecním vnímáním kvality účetních předpisů a také znalostní a etické úrovně účetní profese v příslušné zemi a/nebo odvětví. Bilanční podvody které se z času na čas v jednotlivých zemích vyskytují a jsou spíše výsledkem nedostatečné regulace a etických selhání jednotlivců jsou, vzhledem ke své atraktivitě a magnitudě souvisejících dopadů, atraktivním cílem vedoucím k myšlenkovým zkratkám o neúčelnosti účetnictví. To jsou ovšem zcela mylné úvahy, které vycházejí jak z neznalosti účetnictví a bilančních podvodů, tak z neznalosti vazby mezi nimi.

Z toho vyplývá, že zaměření práce na problematiku „earnings management“ (čili tvůrčího ovlivňování zisku) je vysoce aktuální. Disertační práce se ovšem netýká této problematiky „per se“ nýbrž (po mém soudu zcela logicky) se zaměřuje na využití technik *earnings management* v průběhu globální finanční krize. Vychází přitom z teze (hypotézy 1 a 2), že v období krize je úroveň manipulace se ziskem nižší než v období růstu. Vzhledem k tomu, že se v různých zemích může situace lišit (a také se, jak víme, lišila), je práce založena na

analýze údajů pocházejících z tří zemí (Česká republika, Spolková republika Německo a Spojené království Velké Británie a Severního Irska). Tím také nabývá originální charakter a rozšiřuje dosavadní úroveň poznání.

Všechny zdroje použitých údajů jsou uvedeny v seznamu použité literatury, práce z hlediska citací je v souladu s akademickým zvyklosti a pravidly.

Zhodnocení struktury práce a její stylistické úrovně

Práce se skládá z úvodu a sedmi dalších kapitol, které na sebe tematicky navazují. Jelikož se práce zaměřuje na aplikace *management earnings* v třech zemích které se liší právním systémem (zvykové a precedenční právo vs. římské právo) a rozvojem kapitálového trhu, začíná se stěžejní část práce druhou kapitolou pojednávající o těchto právních systémech. Tato kapitola obsahuje také stručný přehled vývoje těchto systémů, jelikož jeho poznání nezbytné pro pochopení jejich vzájemných rozdílů. Dá se říct tento vývoj je pro české čtenáře podrobně zpracován i v jiné literatuře (i když, pohříchu, vždy jenom ve vazbě na některý ze zmíněných systémů), pozitivně vnímám snahu autora o přesah této problematiky z ryze právní domény do účetnictví. Třetí kapitola obsahuje dobře zpracovaný přehled vývoje globální finanční krize i s přiblížením těch názorů, které za její dramatický vývoj (když už ne za její vznik) viní především nedokonalost regulační a účetní legislativy a také do jisté míry i samotnou účetní profesi. I když já sám zastávám poněkud opačný názor, domnívám se také, že vědecké poznání není a nemůže být výsledkem pouhého přesvědčení bez existence důkazů – a to včetně těch, které se na počátku mohou jevit jako nepravděpodobné nebo nesprávné. Navíc, přístup autora vytváří velmi dobré východisko pro kapitoly 7 (analýza dat) a především 8 (závěry). Kapitoly 4, 5 a 6 se věnují základním modelům používaným při detekci praktiky *earnings management* nebo, lépe řečeno, při posouzení jeho rozsahu jejich využití. Možná by stálo za zvážení přearažení podkapitoly 8.3 (limity studie) do kapitoly 6 (metodologie), ovšem na to mohou být různé názory.

I přes svůj veskrze vědeckou povahu se práce čte snadno (a není mnoho takových prací v anglickém jazyce které by nebyli psány roditelými mluvčími a u kterých bychom došli ke stejnému závěru) a není nikterak složité se v ní orientovat. K tomu jsou nápomocny i grafické schémata která text vhodně doplňují bez toho aby ho vytěsňovali.

Zhodnocení vědecké úrovně práce a její přínosů

Práce si klade za cíl posoudit platnost čtyř hypotéz, vycházejících z předpokladů nižší úrovně *management earnings* dobách stagnace nebo krize (hypotézy 1 a 2 uváděny na stranách 49 práce), její nižší úrovně v případě země se zvykovým právem v porovnání se zeměmi kterých právní systém je založen na římském právu (hypotéza 3 uváděna na s. 50) a nižší úrovně v případě země s rozvitým kapitálovým trhem ve srovnání se státy s méně rozvitým trhem (hypotéza 4, uváděna na s. 51). Protože není možné ověřit platnost těchto hypotéz na úrovni všech zemí, byli jako vzorka vybrány Česká republika, Spojené království Velké Británie a Spolková republika Německo. I když chápu důvody výběru právě těchto států (a sám bych je ve stejné situaci pravděpodobně zvolil také), domnívám se, že zobecnění platnosti dosažených závěrů na všechny země, které mají stejný (nebo období) právní systém a/nebo se nacházejí ve stejné ekonomické situaci, není zcela bez rizika. To platí i o rozlišování období za které jsou ekonomické parametry zkoumány: 2006 – 2007 jako období před globální krizí, 2008 – 2009 jako období krize a 2010 – 2011 jako pokrizové období. Právě s ohledem na různé ekonomické podmínky mohlo třeba přijít k tomu, že se začátek i konec krize projeví ve zkoumaných zemích s jistým časovým posunem – obdobně, jako se krize projevila na ziskovosti finančního sektoru o rok dříve než v nefinančním (s. 116 práce). Protože stejné riziko zmiňuje sám autor i na s. 52, dá se ovšem předpokládat, že volbě období předcházela důkladná analýza (přesto k těmto rozdílům došlo, alespoň v případě analýzy rozdílů mezi daněmi a ziskem, blíže s. 76 práce) která toto riziko snížila na přípustnou míru. Nakonec (a to je má poslední výtku, lze-li ji za výtku považovat), volba *Discretionary Revenues Model* jako základního modelu (přes výhrady k jeho schopnosti detekce *earnings management* prováděné jiným způsobem než ovlivňováním výnosů, jak to na s. 61 práce konstatuje i autor) může být vnímaná jako omezující, i když je doplněna pomocným modelem (*Earnings Discontinuity Model*). Důvodem je, že tyto modely nejsou zcela kompatibilní. *Earnings Discontinuity Model* se totiž soustřeďuje na zisky nebo ztráty které jsou velmi nízké, tudíž praktiky *earnings management* které mají vyšší vliv, jsou mimo jeho zorného pole působnosti. Na druhou stránku, autor v kapitole 4 pečlivě vysvětluje rizika a omezení dalších přístupů a důkladně aplikuje vybrané modely zcela v souladu se stanovenou metodikou. Použití lineární regresní analýzy s více vysvětlujícími proměnnými tak, aby byli výsledkem použitelné závěry není nikterak snadné (problémem je jak stanovení počtu těchto proměnných, tak jejich výběr), ovšem mohu konstatovat, že dizertant se i s těmito zádrhly velice úspěšně vypořádal. Nápomocné bylo i eliminování velikostního skreslení rozdělením účetních jednotek do více

kategorií (s. 86 práce). Výsledky které jsou na relativně širokém prostoru prezentovány v závěrečné části tak lze považovat vědecky podložené a relevantní.

Závěrečné hodnotící stanovisko

Práci považuji za ojedinělý příspěvek k řešení dané problematiky a to jak jejím zaměřením, tak také jeho rozsahem. V souladu s článkem 26, odst. 6 *Studijního a zkušebního řádu Vysoké školy ekonomické v Praze* ze dne 18. 7. 2017 proto **práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.**

Otázky do rozpravy

Vzhledem k výše zmíněnému stanovisku navrhuji do rozpravy v průběhu obhajoby práce před komisí pro obhajobu disertační práce následující otázky:

1. Jaký je Váš názor na možnost požadavek na doplnění komentáře účetní závěrky také o část, která by vysvětlovala časové rozlišení v širším pojetí (accruals, tedy nikoli jenom náklady, výnosy, příjmy a výdaje příštích období), tak jak je tom řekněme v případě rozdílů mezi teoretickou a skutečnou daní z příjmu?
2. Pokud by jste souhlasil s předchozím požadavkem (nebo také i kdyby ne), co by jste do vysvětlující části účetní závěrky podle přechozího bodu navrhoval dát (kupříkladu výsledky podle některých modelů, klouzavý průměr časového rozlišení v širším pojetí a podobně)?

V Bratislave, 14. 11. 2018

prof. Ing. Miloš Tumpach, PhD.

vedoucí Katedry účtovnictva a audítorstva